

प्रश्न-पत्र की योजना

कक्षा – वरिष्ठोपाध्याय:

विषय – वास्तुशास्त्रम् (92)

अवधि – 3 घण्टे 15 मिनट (सपादहोरात्रयम्)

पूर्णांक – 56

1. उद्देश्य हेतु अंकभार –

क्र.सं.	उद्देश्य	अंकभार	प्रतिशत
1.	ज्ञान	14½	25.89
2.	अवबोध	19½	34.82
3.	अभिव्यक्ति	09½	16.96
4.	मौलिकता	12½	22.32
योग		56	100

2. प्रश्नों के प्रकारवार अंकभार –

क्र. सं.	प्रश्नों का प्रकार	प्रश्नों की संख्या	अंक प्रति प्रश्न	कुल अंक प्रतिशत	प्रतिशत प्रश्नों का	संभावित समय
1.	वस्तुनिष्ठ	09	01	9	16.07	10 मिनट
2.	अतिलघूत्तरात्मक	12	01	12	21.42	30 मिनट
3.	लघूत्तरात्मक	12	1.5	18	32.14	60 मिनट
4.	दीर्घउत्तरीय प्रश्न	03	03	9	16.07	50 मिनट
5.	निबंधात्मक	02	04	8	14.28	45 मिनट
योग		38		56	100	195 मिनट

विकल्प योजना आन्तरिक :-

3. विषय वस्तु का अंकभार –

क्र.सं.	विषय वस्तु	अंकभार	प्रतिशत
1.	भूमि परिचय: लक्षण च।	12	21.42
2.	दिक्स्नधनम्।	11	19.64
3.	रात्रौ दिक्स्नधनस्य प्रकाराः।	11	19.64
4.	वर्ण क्रमेण भूमि परीक्षणम्।	11	19.64
5.	शिलान्यासपद्धतिः।	11	19.64
		56	100

प्रश्न-पत्र ब्ल्यू प्रिन्ट

कक्षा — वरिष्ठोपाध्यायः

विषय :- वास्तुशास्त्रम्

पूर्णांक — 56

क्र. सं.	उद्देश्य इकाई/उप इकाई	ज्ञान					अवबोध					ज्ञानोपयोग/अभिव्यक्ति					कौशल/मौलिकता					योग
		वस्तुनिष्ठ	अति.लघु	लघूत्तरात्मक	दीर्घात्तरीय	निबन्धात्मक	वस्तुनिष्ठ	अति.लघु	लघूत्तरात्मक	दीर्घात्तरीय	निबन्धात्मक	वस्तुनिष्ठ	अति.लघु	लघूत्तरात्मक	दीर्घात्तरीय	निबन्धात्मक	वस्तुनिष्ठ	अति.लघु	लघूत्तरात्मक	दीर्घात्तरीय	निबन्धात्मक	
1	भूमि परिचयः लक्षण च।			1½(1)	3(1)			1(1)		4(1)		1(1)					1(1)	1½(1)			13(7)	
2	दिक्स्नधनम्।	1(1)	1(1)	1½(1)			1(1)		1½(1)		1(1)		1½(1)				1(1)				9½(8)	
3	रात्रौ दिक्स्नधनस्य प्रकाराः।	1(1)	1(1)				1(1)		3(1)		1(1)		1½(1)					1½(1)			10(7)	
4	वर्ण क्रमेण भूमि परीक्षणम्।	1(1)	1(1)				1(1)		1½(1)	3(1)		1(1)	1½(1)				1(1)			4(1)	12(8)	
5	शिलान्यास पद्धतिः।	1(1)		1½(1)				1(1)	1½(1)			1(1)					1(1)	1½(1)			17½(8)	
	योग	4(4)	3(3)	4½(3)	3(1)		3(3)	2(2)	4½(3)	6(2)	4(1)	4(4)	3(3)	4½(3)			4(4)	4½(3)		4(1)	56(38)	
	सर्वयोग	14½(11)					19½(15)					9½(6)					12½(8)					56(38)

विकल्पों की योजना :- प्र.सं. 16 से 20 में एक आंतरिक विकल्प है। नोट:- कोष्ठक में बाहर की संख्या अंकों की तथा भीतर प्रश्नों की द्योतक है।

नोट :-

01. प्रश्न संख्या 1 के 9 भाग हैं।
02. प्रश्न संख्या 2 के 4 भाग हैं।
03. प्रश्न संख्या 3 के 8 भाग हैं।

हस्ताक्षर

प्रश्न-पत्र-योजना

कक्षा – वरिष्ठोपाध्यायः

विषयः – वास्तुशास्त्रम् (92)

अवधि: – 3 घण्टे 15 मिनट (सपादहोरात्रयम्)

पूर्णांकाः – 56

1. उद्देश्यानामंकभारः –

क्र.सं.	उद्देश्यम्	अंकभारः	प्रतिशतम्
1.	ज्ञानम्	14½	25.89
2.	अवबोधः	19½	34.82
3.	अभिव्यक्तिः	09½	16.96
4.	मौलिकता	12½	22.32
योगः		56	100

2. प्रश्नानां प्रकारानुसारमंकभारः –

क्र.सं.	प्रश्नानां प्रकाराः	प्रश्नसंख्याः	प्रतिप्रश्न-अंकाः	कुलांक-प्रतिशतम्	प्रश्नानां प्रतिशतम्	सम्भावित-समयः
1.	वस्तुनिष्ठप्रश्नाः	09	01	9	16.07	10 मिनट
2.	अतिलघूत्तरात्मकप्रश्नाः	12	01	12	21.42	30 मिनट
3.	लघूत्तरात्मकप्रश्नाः	12	1.5	18	32.14	60 मिनट
4.	दीर्घात्तरीयप्रश्नाः	03	03	9	16.07	50 मिनट
5.	निबंधात्मकप्रश्नाः	02	04	8	14.28	45 मिनट
योग		38		56	100	195 मिनट

3. विषयवस्तूनामंकभारः –

क्र.सं.	विषयवस्तूनि	अंकभारः	प्रतिशतम्
1.	भूमि परिचयः लक्षण च।	12	21.42
2.	दिक्स्नधनम्।	11	19.64
3.	रात्रौ दिक्स्नधनस्य प्रकाराः।	11	19.64
4.	वर्ण क्रमेण भूमि परीक्षणम्।	11	19.64
5.	शिलान्यास पद्धतिः।	11	19.64
		56	100

प्रश्न-पत्रस्य नीलपत्रम् (ब्ल्यू प्रिन्ट)

कक्षा — वरिष्ठोपाध्यायः

विषय :- वास्तुशास्त्रम्

पूर्णांकाः — 56

क्र. सं.	उद्देश्यविधाः/उपविधाः	ज्ञानम्					अवबोधः					ज्ञानोपयोगः/अभिव्यक्तिः					कौशलम्/मौलिकता					योगः
		वस्तुनिष्ठः	अति.लघु	लघूत्तरात्मकः	दीर्घोत्तरीयः	निबन्धात्मकः	वस्तुनिष्ठः	अति.लघु	लघूत्तरात्मकः	दीर्घोत्तरीयः	निबन्धात्मकः	वस्तुनिष्ठः	अति.लघु	लघूत्तरात्मकः	दीर्घोत्तरीयः	निबन्धात्मकः	वस्तुनिष्ठः	अति.लघु	लघूत्तरात्मकः	दीर्घोत्तरीयः	निबन्धात्मकः	
1	भूमि परिचयः लक्षण च ।			1½(1)	3(1)			1(1)		4(1)		1(1)					1(1)	1½(1)			13(7)	
2	दिक्स्नधनम् ।	1(1)	1(1)	1½(1)			1(1)		1½(1)		1(1)		1½(1)				1(1)				9½(8)	
3	रात्रौ दिक्स्नधनस्य प्रकाराः ।	1(1)	1(1)				1(1)			3(1)		1(1)		1½(1)					1½(1)		10(7)	
4	वर्ण क्रमेण भूमि परीक्षणम् ।	1(1)	1(1)				1(1)		1½(1)	3(1)		1(1)		1½(1)			1(1)			4(1)	12(8)	
5	शिलान्यास पद्धतिः ।	1(1)		1½(1)				1(1)	1½(1)			1(1)					1(1)	1½(1)			17½(8)	
	योगः	4(4)	3(3)	4½(3)	3(1)		3(3)	2(2)	4½(3)	6(2)	4(1)	4(4)	3(3)	4½(3)			4(4)	4½(3)		4(1)	56(38)	
	सर्वयोगः	14½(11)					19½(15)					9½(6)					12½(8)					56(38)

विकल्प-योजना :- प्र.सं. 16 तः 20 प्रश्नेषु एक आंतरिकविकल्पः अस्ति । अवधेयम्- कोष्ठकाद् बहिः संख्या अंकबोधिका तथा आन्तरिकी प्रश्नबोधिका ।

अवधेयम्-

01. प्रश्नसंख्या प्रथमे 9 भागाः सन्ति ।
02. प्रश्नसंख्या द्वितीये 4 भागाः सन्ति ।
03. प्रश्नसंख्या तृतीये 8 भागाः सन्ति ।

हस्ताक्षरम्

नामांक

Rool No

--	--	--	--	--	--	--

No. of Questions-20

No. of printed Pages –

कक्षा – वरिष्ठोपाध्यायः
विषयः– वास्तुशास्त्रम्,कोड-92
वरिष्ठोपाध्यायपरीक्षा-2023

समयः – 3:15 होराः

पूर्णांकाः 56

परीक्षार्थिभ्यः सामान्यनिर्देशाः-

- (1) परीक्षार्थिभिः सर्वप्रथमं स्वप्रश्नपत्रोपरि नामांकः अनिवार्यतो लेख्यः।
- (2) सर्वे प्रश्नाः अनिवार्याः।
- (3) सर्वेषां प्रश्नानामुत्तराणि उत्तरपुस्तिकायामेव लेख्यानि।
- (4) एकस्य प्रश्नस्य सर्वेषां खण्डानामुत्तराणि एकत्रैव लेख्यानि।
- (5) सर्वेषां प्रश्नानामुत्तराणि संस्कृतमाध्यमेनैव लेखनीयानि।

मॉडल प्रश्न पत्र (आदर्शप्रश्नपत्रम्)

कक्षा – वरिष्ठोपाध्यायः

विषयः– वास्तुशास्त्रम्, कोड-92

समयः – 3:15 होराः

पूर्णांकाः 56

खण्डः – "अ"

1. वस्तुनिष्ठप्रश्नाः-

- (i) शुक्लवर्णाभूमिः भवति- 1
(अ)शूद्रा (ब) क्षत्रिया (स)वैश्या (द)ब्राह्मणी
- (ii) धनधान्यकरीभूमिः भवति- 1
(अ)शूद्रा (ब) क्षत्रिया (स)वैश्या (द)ब्राह्मणी
- (iii) अश्वत्थवृक्षः शुभः भवति- 1
(अ)पश्चिमस्थः (ब)पूर्वस्थः (स)उत्तरस्थः (द)दक्षिणस्थः
- (iv) पूर्वाभिमुखीभवनं भवति- 1
(अ)शुभम् (ब)अशुभम् (स)नरकद्वारम् (द)हानिकरम्
- (v) भवने पाकशाला भवेत्- 1
(अ) ईशानकोणे (ब) नैऋत्यकोणे (स) आग्नेयकोणे (द) वायव्यकोणे
- (vi) पृथुभयभ्रान्ता पृथ्वी जाता- 1
(अ) सिंहीरूपा (ब) व्याघ्रीरूपा (स) गोरूपा (द)सत्वरूपा
- (vii) कृमिकीटवती भूमिः भवति- 1
(अ) धनदा (ब) सुखदा (स)अन्नपूर्णा (द) अशुभा
- (viii) ओम् पृथिवत्वया धृतालोका.....' इत्यनेन मन्त्रेण भवति- 1
(अ)भूमिपूजनम्(ब)कलशपूजनम्(स) आसनपूजनम्(द)आचमनम्
- (ix) ओम् भो दीपदेवस्वरूपस्त्वं....." इत्यादिमन्त्रेण भवति- 1
(अ) दीपकप्रार्थना (ब) भैरवनमस्कारः (स)कर्मपात्रपूजनम्(द)कलशपूजनम्

2. रिक्तस्थानानि पूरयत-

- (i) कोटिघ्नं तृणजेपुण्यंदशसंगुणम् । 1
- (ii) गोसिंहनक्रमिथुनं.....मध्ये । 1
- (iii) बालिशस्वामिनीभोग्या.....गोचररक्षिणी । 1
- (iv) ओम् अपवित्रः पवित्रो वागतोऽपि वा । 1

3. अतिलघूत्तरात्मकप्रश्नाः-

- (i) काकिणीविचारः लेख्यः । 1
- (ii) क्षत्रियाभूमेः लक्षणानि कानि? 1
- (iii) सुगन्धाभूमिः कस्य वर्णस्य भवति? 1

(iv)	दक्षिणाभिमुखीभवनस्य फलं लेखनीयम् ।	1
(v)	दिक्साधनप्रकारः लेख्यः ।	1
(vi)	यजमानभाले स्वस्तितिलकमन्त्रं लेखनीयम् ।	1
(vii)	'ओम् सयोनापृथिविनो एतं मन्त्रं प्रपूरयत ।	1
(viii)	नवग्रहाणां नामानि लेखनीयानि ।	1

खण्डः—“ब”

4.	गृहनिर्माणफलं वर्णनीयम् ।	1½
5.	चैत्रादिद्वादशमासानां नामानि लेख्यानि ।	1½
6.	भूमिलक्षणानि सश्लोकं लेखनीयम् ।	1½
7.	सुपथभूमेः लक्षणं तत्फलं च लिखत ।	1½
8.	दिग्ज्ञानसाधनप्रकाराः लेखनीयाः ।	1½
9.	सप्तविंशतिनक्षत्राणि क्रमेण लेख्यानि ।	1½
10.	धान्याभूमेः निवासफलं विवेचनीयम् ।	1½
11.	पुरनिवेशे प्रशस्ताभूमयः लेख्याः ।	1½
12.	पंचलोकपालानां नामानि लेख्यानि ।	1½
13.	शरीरप्रोक्षणमन्त्रं लेखनीयम् ।	1½
14.	ओम् श्रीश्चते लक्ष्मीश्च.....” एतं मन्त्रं लिखत ।	1½
15.	षोडशमातृकाणां नामानि लेखनीयानि ।	1½

खण्डः—“स”

16.	राशिभेदाद् ग्रामवासविचारः विवेचनीयः ।	3
	अथवा वर्णपरत्वेनभूमिलक्षणानि लेखनीयानि ।	
17.	वृद्धनारदमते दिक्साधनं तत्फलं च लेखनीयम् ।	3
	अथवा ग्रहलाघवोक्तः दिक्साधनसरलोपायः लेख्यः ।	
18.	“ ओम् गणानान्त्वा गणपति” । एतन्मन्त्रं प्रपूर्यताम् ।	3
	खण्डः — “द”	
19.	रात्रौ दिक्साधनप्रकारं सश्लोकं लिखत ।	4
	अथवा गजपृष्ठभूमिलक्षणं सश्लोकं विलिख्य तत्फलमपि लिखत ।	
20.	ओम् भद्रङ्कर्णेभिः शृणुयाम” एतन्मन्त्रं प्रपूर्यताम् ।	4
	अथवा ओम् स्वस्ति नऽइन्द्रो । एतन्मन्त्रं प्रपूर्यताम् ।	4